

Proefschrift Auke Willems

Wederzijds vertrouwen als kernbeginsel van EU strafrecht. Een conceptualisering van het beginsel met als doel het faciliteren van wederzijdse erkenning in het strafrecht.

Abstract

Het proefschrift onderzoekt het beginsel van wederzijds vertrouwen in EU strafrecht. Wederzijds vertrouwen is door de jaren een kernbegrip geworden in het EU strafrecht lexicon, en de aanname dat het een vereiste is voor een succesvolle toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning wordt breed gedragen. Maar desondanks het frequente gebruik, de inhoud en parameters van het begrip zijn niet helder. Vooral sinds wederzijds vertrouwen een hoofddoel is geworden van het EU strafrecht beleid en er wetgeving wordt aangenomen om het vertrouwen te sterken, is een meer substantieel begrip vereist. Het proefschrift voert een drievoudige analyse uit om het beginsel van wederzijds vertrouwen te conceptualiseren. Ten eerste, een multidisciplinaire studie van de literatuur rondom 'vertrouwen' in de sociale wetenschappen, met als een doel een begrip te vormen van wat vertrouwen is en hoe het functioneert. Ten tweede, een studie van de samenwerking tussen EU lidstaten in strafrecht, alsmede een discours analyse van het gebruik van de term vertrouwen om de praktische problematiek die een onbepaalde begrip van wederzijds vertrouwen met zich brengt inzichtelijk te maken. Deze analyse onthult een aantal fouten in het juridisch raamwerk, alsmede in beleidsdocumenten die over vertrouwen spreken, vooral het gevolg van een strikte interpretatie van de veronderstelling dat er voldoende wederzijds vertrouwen is. Ten derde, een rechtsvergelijkend onderzoek met de Verenigde Staten van Amerika, gericht op interstatelijke samenwerking in strafzaken en de rol van wederzijds vertrouwen binnen een federale structuur. De vergelijking biedt een aantal inzichten voor een kritische beschouwing van het EU beleid om wederzijds vertrouwen op te bouwen.

Het proefschrift beargumenteert dat wederzijds vertrouwen, een kernbeginsel van EU strafrecht, veelzijdig is: een collectief begrip dat een aantal aspecten en beginselen belangrijk voor wederzijdse erkenning inzake strafzaken samenbrengt. De constitutieve elementen van wederzijds vertrouwen kunnen worden ingedeeld in sociale, juridische en politieke categorieën. De sociale elementen zijn verbonden aan het inherent subjectieve karakter van de notie van vertrouwen; de juridische en politieke elementen zijn specifiek van toepassing in de omgeving van het strafrecht. Als deze elementen worden samengevoegd ontstaat er een specifiek EU strafrecht beginsel van wederzijds vertrouwen. De belangrijkste pijler waarop dit beginsel steunt is het idee van een gedeelde Europese rechtscultuur, meer specifiek een Europese strafrechtscultuur. Daarnaast is wederzijds vertrouwen verbonden met de centrale doelstelling van EU samenwerking in het strafrecht, namelijk het collectief bestrijden van grensoverschrijdende misdaad en het opbouwen van een Ruimte van Vrijheid, Veiligheid en Recht. Terwijl wederzijds vertrouwen steunt op gedeelde waarden, is het tegelijkertijd ook verbonden aan het ideaal om strafrechtelijke diversiteit te waarborgen.

Aan de hand van dit tweeledig begrip van wederzijds vertrouwen stelt het proefschrift een aanpak voor om het EU beleid inzake strafrecht toe te spitsen op het verhelpen van problemen gerelateerd aan gebrek aan vertrouwen. De voorgestelde aanpak steunt op harmonisatie, voornamelijk van strafprocesrecht; niet-juridische vormen om vertrouwen op te bouwen, voornamelijk een verbeterde informatievoorziening; en als laatste de mogelijk bieden om de veronderstelling van wederzijds vertrouwen te weerleggen met als doel het creëren van een beginsel van wederzijds vertrouwen in lijn met de realiteit. Gezamenlijk zal deze aanpak het mogelijk maken om het beginsel van wederzijds vertrouwen te doen functioneren in overeenstemming met de twee hoofddoelen, namelijk enerzijds het faciliteren van wederzijdse erkenning inzake strafrecht, terwijl anderzijds fundamentele rechten en vrijheden volledig gewaarborgd worden.